

Robert Silverberg - Plout do Cařihradu

(Sailing to Bysantium)

(2. část - dokončení)

V prvním dílu Silverbergovy novely jsme se seznámili s Američanem Charlesem Phillipsem, který byl záhadným způsobem přenesen ze svého dvacátého století do nesmírně vzdálené budoucnosti, jejíž znudění a věčně mladí obyvatelé našli zábavu v rekonstruování dávno neexistujících měst. Tato města jsou naplněna uměle vytvořenými "dočasnými" - napodobeninami lidí. Charles se zamiloval do ženy jménem Gioia, která mu připadá jiná než ostatní lidé zítřka. Ani ta mu však neodpoví na jeho věčnou otázku, kým vlastně Charles je a jakou roli v tomto světě hraje. Jednoho dne ho Gioia opustí a nabídne mu místo sebe svou přítelkyni Belialu. Charles je však do Gioiy zamilovaný a stále ji hledá.

Lázně se choulily k citadele. Tvořila je jedna veliká nádrž rozměrů velkého bazénu, vyložená cihlami spojenými sádrovou maltou a před vodou izolovanými asfaltem a osm menších nádrží, ležících severně od většího. Phillips si myslel, že celý komplex ve starověku sloužil rituálním účelům, lid používal velký bazén a malé bazénky byly určeny pro kněží a nobilitu. Teď, jak se zdálo, byly lázně udržovány jen pro potěšení občanů navštěvujících město. Když Phillips docházel ke konci pasáže vedoucí k hlavnímu bazénu, viděl jich patnáct nebo dvacet ležících ve vodě nebo se povalujících na břehu, zatímco dočasní, toho tmavého druhu z Mohendžo-dára, jim roznášeli nápoje a kousky masa. To vše mu připomnělo luxusní lázně. S těmi také, konečně, má tu čest. Dočasní měli bedra opásána rouškami, občané byli nazí. Ve svém dřívějším životě se několikrát setkal s tímto druhem nedbalé veřejné nahoty, to za svých cest do Kalifornie a jižní Francie. Tehdy se cítil poněkud rozpačitě. Tady si na to už začínal zvykat.

Šatny, malé cihlové klícky, byly s nádvořím, kde ležel bazén, spojeny řadami úzkých schodišť. Vešli do jedné z nich a Belilala rychle vyklouzla ze širokých bavlněných šatů, které měla oblečené od té doby, co sem dnes ráno dorazili. Zkřížila ruce, opřela se o zeď a čekala na něj. Za chvíli shodil tógu a následoval ji na nádvoří. Byl trochu nejistý, když se po veřejném místě procházel, jak jej pánbůh stvořil.

Cestou k hlavnímu bazénu míjeli soukromé lázně. Vypadalo to, že žádné z nich nejsou obsazené. Byly to luxusní místnosti s krásně vykládanými cihlovými podlahami a pečlivě navrženým systémem, odvádějícím přebytek vody do hlavní strohý. Phillips byl udiven důmyslností prastarých stavitelů. Díval se do jedné kabiny, pak do druhé, aby zjistil, kudy vedou trubky a ventilace. Když vešel do poslední kabiny, zaskočeně zjistil, že je obsazená. Robustní, usměvavý muž s mohutnými svaly, širokým hrudníkem, rudou hřívou, padající na ramena a se špičatou bradkou se tam vesele koupal se dvěma ženami. Phillips koutkem oka postřehl živou změt' rukou, nohou, prsou, zadků.

"Promiňte," vykoktal celý zrudlý a rychle vycouval. Blábolivě opakoval omluvy: "Neměl jsem ponětí, že je to obsazeno...nechtěl jsem rušit..."

Belilala bez zastavení šla dál chodbou a Phillips se hnál za ní. Za jeho zády zněly hlasité salvy bezstarostného smíchu, jemné hihňání a ozvěna čeřené vody. Zřejmě si jej ani nevšimli.

Zmateně se na chvíli zastavil a znova si v duchu zopakoval celou tu překvapivou scénu. Něco mu tu nehrálo. Ty ženy, v tom si byl naprosto jist, byly občankami - drobné, štíhlé, ukázkové, tmavovlasé a dívčí postavy - standardní typ. Ale ten muž? Ta obrovská kadeřavá hříva? Občané nenosili dlouhé vlasy. A ještě k tomu zrzavé. A ani také nikdy neviděl tak mohutného, svalnatého občana. Nebo vousatého. Ale dočasný to také být nemohl. Phillips si nedokázal představit důvod, proč by se v Mohendžo-dáru měl objevit dočasný s tak anglosaským vzhledem. A pokud už ano, nebylo ani pomyšlení, aby dočasný takhle dováděl s občankami.

"Charlesi?"

Pohlédl před sebe. Belilala, ozářena sluneční svatozáří, stála u východu z pasáže. "Charlesi," zopakovala, "zabloudils?"

"Jsem tady za tebou," odpověděl. "Už jdu."

"Kohos tam viděl?"

"Muže s vousy."

"S čím?"

"S vousy," řekl. "Zrzavými chlupy, rostoucími na tváři. Přemýšlím, kdo to může být."

"**Nikoho** takového neznám," odpověděla Belilala.

"Jediným vousatým mužem, kterého znám, jsi ty. Ale tvé vousy jsou černé a denně si je holíš." Rozesmála se. "Pojď už! U bazénu vidím několik přátel."

Dohonil ji a ruku v ruce vyšli na dvůr. Okamžitě se u nich objevil číšník, drobný sloužící dočasný s plným tácem nápojů. Phillips jej odbyl mávnutím ruky a namířil si to k bazénu. Měl pocit, že je hrozně nahý. Představoval si, že odpočívající občané na něj upřeně hledí a studují jeho primitivní chlupaté tělo, jako kdyby byl nějakou mýtickou bestii, minótaurem nebo vlkodlakem, povoláním pro jejich zábavu. Belilala odplavala stranou, aby si s někým pohovořila a Phillips vklouzl do vody, celý šťastný, že skryje jeho nahotu. Voda byla hluboká, teplá, příjemná. Rychlými silnými tempy přeplaval na druhou stranu.

Elegantně ležící občan na okraji bazénu jej obdařil úsměvem.

"Konečně jsi tady, Charlesi!" Char-less. Ty dvě slabiky. Někdo z Gioiny party, Stengard? Hawk? Nedokázal si vzpomenout. Všichni si byli tak podobni.

Nezávazně oplatil úsměv. Hledal něco, co by mohl říct a nakonec se otázal: "Jak dlouho tu jsi?"

"Už mnoho týdnů. Možná i měsíců. Je to ale nádherný úspěch, tohle město, vid' Charlesi? Jak absolutní jednota nálady...tak naprostý výraz výjimečné přímé estetiky..."

"Ano. Přímé, to je to pravé slovo," odpověděl Phillips vážně.

"Je to Gioin termín. Její názor. Jen jsem ji citoval."

Gioia. Bodlo jej to.

"Mluvil jsi teď někdy s Gioiou?"

"Přímo ne. Potkala ji Helena. Vzpomínáš si na Helenu, že?" Ukázal na dvě nahé ženy, stojící na cihlovém okraji bazénu, které uždibovaly maso a klevetily. Vypadaly jako dvojčata. "Tamhle je Helena. S tvou Belilalou." Aha, Helena. Takže by to měl být Hawk, řekl si Phillips, pokud ovšem v poslední době nedošlo k nějakým změnám.

"Jak je ta tvá Belilala sladká," řekl Hawk. "Gioia udělala dobře, že pro tebe vybrala právě ji."

Zase to zabořilo. Víc.

"Bylo to tak?" otázal se. "Gioia mně vybrala Belilalu?"

"To je přece samozřejmé," Hawk vypadal překvapeně. Bylo to zřejmě něco, co se nemuselo vysvětlovat. "Co sis myslel? Že Gioia prostě odejde a nechá tě opuštěného?"

"Asi ne. Gioia ne."

"Je velice citlivá, mírná, že?"

"Belilala? Ano, moc," řekl Phillips opatrně. "Nádherná žena, miláček. Ale já samozřejmě doufám, že se co nejdříve sejdu s Gioiou. Říká se, že je v Mohendžo-dáru skoro od otevření."

"Ano, byla tu."

"Byla?"

"Vždyť ji přece znáš," řekl Hawk lehce, "Samozřejmě, že odtud už zase odjela."

Phillips se k němu naklonil, "Samozřejmě," řekl. Napětím ochraptěl. "A kam vyrazila teď?"

"Myslím, že do Timbaktu. Nebo do New Chicaga. Už nevím. Říkala, že doufá, že stihne v Timbaktu slavnost uzavření. Ale pak musel Fenimon z nějakého naléhavého důvodu do New Chicaga. Už nevím, jak se rozhodli." Hawk smutně mávl rukou. "Stejně je škoda, že opustila Mohendžo-dáro před příchodem nového hosta. Konečně, čas, který strávila s tebou byl pro ni tak přínosný, že i tehle by ji mohl mnohé poskytnout. Tím jsem si jist."

Neznámý pojem v Phillipsově vědomí spustil poplašný signál.

"Host?" otázal se a natáhl hlavu k Hawkovi. "Jakého hosta myslíš?"

"Ty ses s ním ještě nesetkal? Ach, jistě, vždyť jsi teprve přijel."

Phillips si olízl rty. "Asi jsem ho přesto viděl. Dlouhé rusé vlasy? A stejná bradka?"

"Jo, to je on. Jmenuje se Willoughby. A je... čím to vlastně je? Viking, pirát nebo něco takového. Úžasná vitalita a síla. *Zajímavá* postava. Myslím si, že bychom měli mít o hodně víc hostů. Všichni souhlasí s tím, že jsou o hodně dokonalejší než dočasní. Rozhovor s dočasným je víceméně rozhovorem se sebou samým, že? Není v pravém slova smyslu poučný. Ale host, někdo jako ten Willoughby nebo ty, Charlesi, může *být* skutečně velice poučný, host může změnit náš názor na skutečnost..."

"Odpusť," řekl Phillips, který ucítil zvýšený tep ve skráních. "Nemohli bychom se k tomuto rozhovoru vrátit později?" Opřel se rukama na rozehrátých cihlách a rychle se zvedl z bazénu. "Snad u večeře... nebo pak... ano?"

Když vcházel do zastřešené části budovy, zaschlo mu v hrdle a chyběl mu vzduch. Rychle minul síň a nahlédl do malé kabiny. Bradatý muž tam stále ještě byl. Seděl po prsa ponořený ve vodě a každou paží objímal jednu ženu. Jeho oči v šeru intenzívně planuly. Náramně spokojeně se usmíval, zdálo se, že kypí živelností, sebejistotou a životní vervou.

Ať je tím, za koho jej považují, modlil se Phillips. Příliš dlouho jsem mezi těmi lidmi byl sám.

"Mohu vstoupit?" otázal se.

"Jistěže, bratře!" zahulákal muž ve vaně. "Vstup při Bohu milém a děvku svou přiveď též. Místa, věru jest v této lázni dosti pro větší než naši kompanii!"

Tento mohutný křik v Phillipsově duši způsobil veliký nával radosti. Jak nádherný hlas dobrodruha! Jak bohatý, smyslný, jak naprosto neobčanský!

A ten zvláštní archaický způsob řeči! "Při Bohu milém, věru!" Co je to za jazyk? Jaký jiný než starý alžbětinský? Měl v sobě něco z Shakespearovy plynulosti. A přízvuk - irský? Ne, nepříliš, byl anglický, ale takový, jaký Phillips v životě neslyšel.

Občané tak nemluví, ale host může.

Takže to byla pravda. Phillipsovi se ulevilo. Už nebude sám! Další relikv uplynulých časů... další tulák... druh v tomto chaosu, bratr v neštěstí...kamarád na cestě, hosený bouří času dokonce dál než on.

Vousáč se srdečně usmál a pozval pohybem hlavy Phillipse dál: "Nu, přidej se k nám, přidej, chlape! Jak milé jest spatřiti opět poctivou anglickou tvář mezi všemi těmi Maury a portugalskými taškáři! Nu, což jsi učinil s děvku svou? Děvek nikdy dosti není, che?"

Jeho síla a vitalita byly neuvěřitelné, takřka přehnané. Řval, křičel, ječel. Byl tak moc tím, čím měl být, že působil spíš dojmem postavy ze starého filmu o pirátech než čehokoli jiného. Tak přesný, tak opravdový, že až neskutečný. Přehrávající Angličan z alžbětinské éry, ukřičený mladý Falstaff bez břicha.

"Kdo jsi?" otázal se Phillips ochraptěle.

"Ha, jsemť Neda Willoughbyho syn Francis, z Plymouthu. Posledně v službách Jejího Nejprotestantečtějšího Veličenstva, nyní unesen silami nečistými a hosen mezi tyto Indy česnohlavé, či jak se zvou. A tys kdo?"

"Charles Phillips," na chvíli zaváhal, "z New Yorku."

"New York? Co to je za místo? Věru, chlape, místo takové mně známo není."

"Je to město v Americe."

"Město v Americe, jistě! A co to za kratochvíli?! V Americe, pravíš, ne na Měsíci nebo, náhodou jakousi, na dně mořském?" Obrátil se k ženám. "Slyšely jste? Z města v Americe jest! S tváří pravého Angličana, ačkoli ne zvyků ani jazyka jeho! Město v Americe! Město! Na krev Pána našeho, co ještě uslyšímt'?"

Phillips se zachvěl. Začal dostávat strach. Tento člověk možná chodil ulicemi Shakespearova Londýna. Připíjel si s Marlowem, Essexem, Walterem Raleighem, viděl lodě španělské armády na kanálu. Phillipsova mysl to dokázala zvládnout jen s největší námahou. Podivný sen, jehož byl hrdinou, se stával ještě podivnějším. Zmalátněl jako plavec, unavený soubojem s příbojem. Horká, dusná atmosféra lázně ho připravovala o vědomí. Zmizely poslední pochyby. Nebyl jediným primitivem, jediným hostem, putujícím po padesátém století. Udělali další pokusy. Opřel se dlaněmi o zárubně dveří, aby získal rovnováhu a otázel se: "Když jsi hovořil o Jejím Veličenstvu, měl jsi na mysli Alžbětu První, že?"

"Jistě, že Alžbětu! A že první, to se rozumí samo sebou, ačkoli proč dávat jí příjmi toto? Jen jedinou jest. První, a též Poslední, proto Bože ochraňuj ji, neboť není jiné."

Phillips jej bedlivě sledoval. Věděl, že musí být opatrný. Jediný chybný krok a ztratí veškeré naděje na to, že jej Willoughby bude brát vážně. Kolik metafyziky ten člověk může pochopit? Co může vědět, on nebo kdokoli jiný z jeho časů o minulosti, současnosti, budoucnosti a o tom, jak se dá z jednoho času přenést stejně lehce jak ze Surrey do Kentu? Tato idea vznikla ve dvacátém století, v nejlepším případě koncem století devatenáctého, fantastická myšlenka, již zřejmě ani nikdo nebral vážně, dokud Wells nevyslal svého poutníka časem a přikázal mu, aby pohlédl na zrudlé slunce pozemského soumraku. Willoughbyho svět byl světem protestantů a katolíků, králů a královen, malých plachetnic, rapírů u boku, volských spřežení, ale tento svět se Phillipsovi nezdál vzdálenější a cizější než svět občanů a dočasných. Riziko, že jej Willoughby ani nezačne chápat, bylo veliké.

Jenže tento člověk a on byli přirozenými spojenci proti světu, který jim byl cizí. Phillips se rozhodl zariskovat.

"Alžběta První je královnou, již sloužíš," řekl. "Jednou bude v Anglii jiná panovnice tohoto jména. Vlastně už byla."

Willoughby potřásl hlavou jako rozpačitý lev.

"Druhá Alžběta, pravíš?"

"Druhá a úplně jiná než první. Za mnoho let po tvé Královně Panně. Bude vládnout v dobách, na něž ty myslíš jako na časy, které teprve přijdou. Vím to naprosto jistě."

Angličan se na něj zadíval a sraštil čelo.

"Ty vidíš do budoucnosti? Jsi tedy jasnovidcem? Nebo snad nekromantem? Jsi jedním z oněch démonů, kteří mne sem přinesli?"

"Vůbec ne," odpověděl Phillips klidně. "Jen stejně ztracená duše jako ty."

Vešel do místnůstky a přidřepł vedle vany. Obě občanky jej fascinovaně sledovaly. Nevšímal si jich a položil Willoughbymu otázku: "Víš ty vůbec, kde jsi?"

Angličan se naprosto trefně domníval, že jsou v Indii.

"Zdá se mi, že Maurové tito malí jsou původu indického."

Víc už z toho, co jej potkalo, nechápal. Nechápal, že již není v šestnáctém století. A, samozřejmě, vůbec nedokázal pochopit, že toto zvláštní ponuré cihlové město, v němž se ocitl, je hostem z daleko vzdálenějších dob, než on. Existuje vůbec, uvažoval Phillips, nějaký způsob, jímž by se mu to dalo vysvětlit?

Byl v Mohendžo-dáru teprve tři dny a myslel si, že jej sem odnesl čert.

"Přišli pro mne, když jsem spal," prohlásil, "i zajali mne oni sluhové Satanáše Mefistofela. Bůh jen ve své velikosti ví proč, a v jednom okamžení přenesli do tohoto vysušeného místa z Anglie, kdež jsem užíval odpočinku v kruhu rodiny své a druhů svých. Byl jsem v čase mezi výpravou jednou a druhou jaks jistě pochopil, očekávajíc Drakea a jeho korábu; zajisté je ti známo jméno přeslavného Francise Drakea. Při krvi Pána našeho, jaký to plavec! Měli jsme opět vyrazit na Oceán, on i já, ale jsem zde, na cizím místě..." Villoughby se naklonil k Phillipsovi a řekl: "Táží se tě, jasnovidce, kterak to býti může, že člověk usíná v Plymouthu a probouzí se v Indii? Zvláštní to jest, ne-li?"

"Přesně tak," odpověděl Phillips.

"Ten, ale, koho do kola pozvali, tančiti má, i kdyby jen skákal, že? Tak pravím já," ukázal na obě občanky. "I tak, bych potěšení nalezl v této zemi pohanské, zábavy vyhledávám u těchto mladíc portugalských."

"Portugalských?" podivil se Phillips.

"Ba, a kýmž ony býti mohou, ne-li Portugalkami? Nevládnu-li Portugalci tomuto pobřeží indickému? Pomysli, jsou tu dva druhy lidí - černí a ti druzí, světlí, pánové a vládci, povalující se v lázni této. Indové nejsou-li to, což tuším nejsou, pak tedy jedině Portugalci býti mohou."

Rozesmál se, přitáhl si obě ženy k sobě a začal rukama hníst jejich ňadra, jako kdyby to byla jablka na větvi.

"Copak nejste právě vy dvě malé, nahé, studu neznající papeženky Portugalkami?"

Zasmály se, ale nic neřekly.

"Ne," odpověděl Phillips. "Je to Indka, ale ne ta, kterou se domníváš znát. A tito lidé nejsou Portugalci."

"Nejsou Portugalci?" otázal se Willoughby zmateně.

"Ne víc než ty nebo já. Jsem si tím naprosto jist."

Willoughby pohladil své vousy. "Přiznávám, že zdají se mi podivnými na Portugalce. Nezaslechl jsem od nich ni jediné slabiky jazyka portugalského, nazí se ukazují v této své lázni jako Adam a Eva, nic mi nebránili, že jsem jejich mladice sobě přivlastnil, což není zvykem Portugalců v rodných zemích. Sám Bůh ví. Než to pomyslel jsem sobě, že jest to Indie i že žijí tu na jinou způsobu..."

"Ne," zopakoval Phillips. "Říkám ti, že to nejsou ani Portugalci ani žádný jiný tobě známý evropský národ."

"Pověz mi tedy, kdož jsou lidé tito!"

Opatrně, opatrně, říkal si Phillips. Jen opatrně!

"Nebudeme se příliš mýlit, budeme-li je považovat za nějaký druh duchů," řekl, "nebo dokonce démonů či čarodějníků, kteří nás pomocí kouzel vytrhli z našich míst na světě," přestal, hledal způsob, jakým by se mohl s Willoughbym podělit (a který by Angličan dokázal i pochopit) o toto tajemství. Hluboce se nadechl. "Přenesli nás nejen přes moře, ale i přes léta. Byli jsme oba, ty i já, uneseni daleko do dnů, které teprve nastanou."

Willoughby na něj vrhl naprosto udivený pohled.

"Do dnů, které teprve nastanou? Čas, pravíš, ještě nezrozený? To nedokážu pochopit!"

"Pokus se tomu porozumět. Oba jsme trosečníky na stejném člunu, člověče! Ale nedokážeme si nijak pomoci, nedokážu-li ti to vysvětlit..."

Willoughby zakroutil hlavou a vykoktal: "Zajisté, ctý příteli, tvá slova považuji za čiré bláznovství. Dnešek jest dneškem, zítřek zase zítřkem jest. Může-li někdo způsobem jakýmsi přejít z jednoho v druhé než zítřek v dnešek se promění?"

"Nevím jak," odpověděl Phillips. Na Willoughbyho tváři bylo vidět rozpaky, bylo jasné, že

Angličan jen velice mlhavě chápe to, co mu Phillips vysvětluje, chápe-li to vůbec. "Vím ale," pokračoval, "že svůj svět a všechno, co na něm bylo, zemřelo a odešlo a stejný osud potkal i můj svět, i když jsem se narodil čtyři sta let po tobě, v době druhé Alžběty."

Willoughby pohrdavě vypísl: "Čtyři sta..."

"Musíš mi věřit!"

"Ó ne, ne!"

"Taková je pravda. Tvá doba je pro ně pouhými dějinami. A tvá i má doba je dějinami pro ně - prastaré dějiny. Říkají nám hosté, ale ve skutečnosti jsme zajatci." Phillips cítil, že mu tato námaha způsobuje mdloby. Dobře si uvědomoval, jak bláznivě to všechno Willoughbymu zní. A i jemu to začínalo znít stejně. "Ukradli nás našim časům, v noci, jako cikáni."

"Styď se chlape! Blouzníš v horečkách!"

Phillips zakroutil hlavou. Vztáhl ruku a silně stiskl Willoughbovo zápěstí. "Prosím tě, vyslechni mě!" Občanky se vážně dívaly, něco si šeptaly, zakrývaly si dlaněmi ústa a hihňaly se. "Otázej se jich!" vykřikl Phillips. "Donuť je, aby ti řekly, které je teď století! Myslíš si, že šestnácté? Zeptej se!"

"A kterépak býti může, ne-li šestnácté po Pánu našem Kristovi Ježíši?"

"Řeknou ti, že padesáté!"

Willoughby na něj pohlédl s politováním. "Človče! Človče, jak žalostný je stav tvůj! Zajisté jest století padesáté," rozesmál se. "A nyní slyš, bratře. Jest toliko jediná Alžběta, bezpečná na svém trůnu westminsterském. A tuto jest Indie, léta páně 1591. Ukradněmež Portugalcům těmto koráb jakýsi a rozjedeme se do Anglie i odtamtud, dá-li Bůh, i do své Ameriky dostati se můžeš."

"Není žádná Anglie."

"Ach, jak můžeš praviti takového cos, nejsi-li bláznem?"

"Města a národy, které jsme znali, už nejsou. Tito lidé, Francisi, žijí jako čarodějové." Už není třeba si něco nalhávat, pomyslel si Phillips unaveně. Věděl, že prohrál. "Dokážou vyčarovat města z pradávných časů, budují je tady, a vůbec kde je napadne jen proto, aby uspokojili své rozmary, a když je přestanou bavit, zbourají je a postaví si nová. Víš, jaká jsou to města? Jen pět na celém světě! Egyptská Alexandrie, Timbaktu v Africe, New Chicago v Americe, veliké město v Číně - ty bys asi řekl Kitaji - a pak toto město, které se jmenuje Mohendžo-dáro a které je o hodně starší než Řecko, než Řím, než Babylon."

Willoughby klidně prohlásil: "Ne. Obyčejné nesmysly. Praviš, že se nacházíme tuto v dalekém zítřku a pak zase, že v městě jakémsi z časů pradávných!"

"Jen vyčarováném," odvětil zklamaně Phillips.

"Je to je obraz takového města, který tito lidé vytvořili pro vlastní zábavu. A my jsme tu ze stejného důvodu - ty i já, abychom je bavili. Jen bavili."

"Šílencem jsi naprostým."

"Pojď tedy se mnou. Pohovoř si s občany u velikého bazénu. Ptej se jich, který je teď rok, jak ses zde ocitl." Phillips opět uchopil Willoughbyho za ruku. "Musíme se spojit. Budeme-li spolupracovat, najdeme snad nějakou možnost, jak se z tohoto místa dostat..."

"Nech mne na pokoji, bratře."

"Snad..."

"Nech mne!" zařval Willoughby a vytrhl ruku. Jeho oči ztmavly vztekem. Zvedl se ve vaně, divokým zrakem přelétl lázeň, aby našel nějakou zbraň. Občanky couvly, i když se zdálo, že jsou fascinovány jeho nekontrolovatelným výbuchem. "Pryč s tebou! Nech mne na pokoji, šílenče jakýsi!"

II. odiny se pak smutný Phillips osamoceně procházel po nedlážděných, prašných ulicích Mohendžo-dára. Neúspěch s Willoughbym jej zklamal a rozesmutnil. Doufal, že se spolu s An-

gličanem postaví ruku v ruce proti občanům, ale přesvědčil se, že z toho nic nebude. Buď to celé zbabral nebo, což bylo pravděpodobnější, vysvětlit Willoughbymu pravdu o jejich nelehkém postavení bylo od počátku nemožné.

V dusném parnu se toulal rovnou za nosem rušnými ulicemi mezi řadami domů s rovnými střechami a monotónně stejnými hladkými zdmi, až došel na rozlehlé tržiště. Kolem něho bláznivě vířil rušný život města, či spíše pseudoživot, složitá síť činnosti dočasných, kteří nebyli ničím jiným než pouhými loutkami na klíček, uvedenými do pohybu, aby vytvořili iluzi, že se v předvédké Indii stále něco děje. Tady překupníci prodávali hezké malé kameje s vyřezávanými tygry, opicemi a podivným hrbatým dobyt看, zde zase ženy vřestlivě smlouvaly s řemeslníky o cenu šperků ze slonoviny, zlata, mědi a bronzů. Mladice znuděně dřepěly u obrovských hromad čerstvě vypálené keramiky, růžověčervené s černým vzorem. Nikdo si ho nevšímal. Byl cizincem, ani občanem, ani dočasným. Byli to oni, kdo sem patřil.

Šel dál, míjel obrovské špejchary, kde dělníci na veliké cihlové plošiny neúnavně vykládali vozy pšenice a ostatního vymláčeného zrna. Pak narazil na veřejnou jídelnu, přeplněnou mlčenlivými, neveselými lidmi, stojícího bok po boku u malých cihlových pultíků. Dostal tam malou kulatou placku, něco jako tortilla nebo chapatti, s kousky mletého masa, zabalenými uvnitř, tak kořeněného, že ho rty pálily jako oheň. Pak se vydal dál dolů po širokých, nízkých prkenných schodech k nižší části města, kde v místnostech připomínajících cely žili rolníci.

Bylo to město ponuré, ale ne špinavé. Užasl nad péčí o hygienu, studny, vodotrysky a veřejné záchodky byly všude a z každého domu vedly do zakrytých kanálů cihlové stružky. Nebylo zde nic z oněch otevřených splašků a smradlavých kanálů, které, jak věděl, lze stále vidět v Indii jeho časů. Uvažoval, zda starověké Mohendžo-dáro bylo skutečně tak dokonalé. Bylo možné, že občané v městě udělali nějaké korektury, aby učinili zadost svému ideálu čistoty. Ne, rozhodl se, že to, co vidí, je nejpravděpodobněji pravé. Byl to výsledek stejné disciplíny, která městu propůjčila tak ztrnulý vzhled. Kdyby bylo Mohendžo-dáro smradlavou, špinavou dírou, obnovili by je občané v téže podobě a byli by uchvázeni jeho fascinující smradlavou špínou.

Což ovšem neznamenalo, že u občanů někdy viděl přehnanou péči o autenticitu a Mohendžo-dáro - jako všechna ostatní města - nebylo výjimkou. Tu a tam viděl Phillips na budovách, které považoval za svatyně, obrazy Šivy a Krišny a na náměstích bylo vidět dobrotivou tvář bohyně Kálí. Tato božstva se, samozřejmě, v Indii zrodila dlouho po pádu mohendžodárské civilizace. Byly snad chronologické záležitosti občanům lhostejné? Nebo snad nacházeli zvrácené potěšení ve směšování dob - mešita a kostel v helénské Alexandrii nebo hindští bohové v Mohendžo-dáru? Možná, že ale tisíciletí zmátla jejich historické prameny. Vůbec by jej neudivilo, kdyby na ulicích spatřil průvod se stantardami s portréty Gádhiho a Nehrua.

A opět se tu svobodně potulovaly nejrůznější fantasmagorické a chimérické bytosti, jako kdyby si občané nedělali problémy s rozlišováním dějin od mýtů - malí Ganéšové se sloními hlavami radostně nořili své choboty do nádrží vodotrysků, na cihlové terase se opalovala tříhlavá dívka se šesti rukama. Proč ne?

A motto těch lidí určitě znělo: "Proč ne, proč ne, proč ne?" A přesto mu Gioia kdysi dávno řekla: "Omezení jsou velice důležitá." V čem se ale, přemýšlel Phillips, kromě počtu měst tato omezení projevují? Existuje snad nějaká norma omezující výběr "hostů", které si dovolují unést z dávných dob? Až do dneška si myslel, že je jediným. Teď věděl, že je tu přinejmenším ještě jeden, snad dokonce i několik, v jiných městech, krok před ním nebo za ním, neustále jezdí spolu s občany z New Chicaga do Čchang-anu, pak do Alexandrie. Musíme spojit své síly, říkal si, a přinutit je, aby nás poslali zpět do našich dob. Donutit! Ale jak? Vystoupit snad hromadně v jakési demonstraci? Demonstrovat na ulicích? Smutně rozmyšlel o svém neúspěšném pokusu o spojenectví s Willoughbym. Jsme přirozeními spojenci, spolu bychom snad z těchto lidí vymáčkli nějaký soucit. Ale pro Willoughbyho je naprosto nepředstavitelné, že Dobrá královna se všemi svými poddanými teď žije za bariérou o síle mnoha staletí. Raději věří, že Anglie je vzdálená jen pár měsíců plavby kolem Mysu Dobré naděje a že vše, co musí učinit, je získat loď, vytáhnout plachty a vyrazit domů. Chudák Willoughby, zřejmě už nikdy neuvidí domov.

A najednou Phillipsovi nečekaně došlo: Ani ty jej nespátíš.

A pak, o něco později:

Kdyby ses mohl vrátit domů, chtěl bys to opravdu?

Jednou z prvních věcí, které si uvědomil, když se tu ocitl, byla skutečnost, že o svém dřívějším životě neví nic určitého. Jeho mysl byla dostatečně seznámena se životem New Yorku dvacátého století, to je pravda, ale o sobě nevěděl o mnoho víc, než že se jmenuje Charles Phillips a že sem přišel z roku 1984. Povolání? Věk? Jména rodičů? Měl ženu? Děti? Kočku, psa, hobby? Nikde nic. Občané mu tyto informace zřejmě vzali v okamžiku únosu, aby mu ušetřili bolest z rozloučení. Mohli být schopni takové citlivosti. Mohl snad poctivě prohlásit, že se mu stýská po něčem, o čem ví tak málo? Zdálo se, že Willoughby si ze svého dřívějšího života vzpomíná na mnohem víc věcí a tím víc se mu po tom také stýskalo. On toho byl ušetřen. Proč tu tedy nezůstat a putovat od města k městu, "prohlížet si bývalé časy tak, jak budou města povolána k nové existenci? Proč ne? Proč ne? Všechno ale ukazovalo na to, že tak či tak nemá stejně žádnou volbu.

Vydal se zpět k citadele a lázním. Měl pocit, že je duch, strašící v městě duchů.

Belilala vypadala tak, jako by si ani neuvědomovala, že byl po většinu dne pryč. Seděla sama na terase lázní a v pohodě popíjela nějaký mléčný nápoj, posypaný jakýmsi černým kořením. Nabídla mu také, ale odmítavě zakroutil hlavou.

"Vzpomínáš si, jak jsem ti dneska ráno vyprávěl o tom, že jsem viděl muže se zrzavými vousy?" řekl. "Je to host, říkal mi to Hawk."

"Že by?" řekla na to Belilala.

"Pochází z dob o čtyři sta let starších než já. Mluvil jsem s ním. Myslí si, že jej sem odnesli démoni," podíval se na ní pátravě. "Já jsem také host, že?"

"Samozřejmě, miláčku."

"A jak jste mě sem dopravili? Taky práce démonů?"

Belilala se lhostejně usmála. "Na to se musíš zeptat někoho jiného. Snad Hawka. Tyhle věci mě nikdy nějak zvlášť nezajímaly."

"Chápu. Možná, ale budeš vědět, kolik je tu hostů."

Líně pokrčila rameny. "Jen pár, opravdu jen několik. Kromě tebe jsem slyšela jen o třech nebo čtyřech."

I když teď, myslím, mohou přijít další." Lehce opřela dlaň o jeho ruku. "Bavíš se v Mohendžo-dáru dobře, Charlesi?"

Tvářil se, že neslyší.

"Ptal jsem se Hawka na Gioiu," řekl.

"Ano?"

"Říkal, že tu už není, že jela do Timbaktu nebo New Chicaga, tím si nebyl jist."

"To je velice pravděpodobné. Všichni vědí, že Gioia jen zřídka zůstává na jednom místě."

Phillips přitakal. "Řeklas mi kdysi, že Gioia je krátkodobá. To znamená, že zestárne a zemře, že ano?"

"Myslela jsem si, že to chápeš, Charlesi."

"Zatímco vy nestárnete? Ani Hawk, ani Stengard, ani nikdo jiný z vaší party?"

"Budeme žít tak dlouho, jak budeme chtít." odvětila. "Ale nestárneme, to ne."

"Jak se někdo stane krátkodobým?"

"Asi od narození, myslím. Je to nedostatek nebo nadbytek nějakého genu, opravdu nevím. Jsou to

velice vzácné případy. Nijak se jim nedá pomoci. Stárnutí... je velice pomalé. Ale zastavit se nedá."

Phillips přikývl. "Je to asi velice hrozné," řekl. "zjistit, že je člověk jedním z nemnoha stárnoucích ve světě věčně mladých lidí. To se ani nedivím, že je Gioia tak netrpělivá, že se žene z jednoho města do druhého, že tak rychle přilnula k chlupatému barbarovi, hostu z dvacátého století, pocházejícímu z doby, kdy všichni byli krátkodobými. Ona a já máme něco společného, nemyslíš?"

"V jistém smyslu máš pravdu."

"Chápeme stárnutí. Chápeme smrt. Řekni, Belilalo, je pravděpodobné, že Gioia brzy zemře?"

"Brzy? Brzy?" hleděla na něj rozšířenýma očima.

"Co to znamená brzy? Jak ti to mohu říct? Brzy, které myslíš ty a brzy, jak je vidím já, je něco úplně jiného." Pak se její chování změnilo tak, jako kdyby teprve teď zjistila, že na ni mluví. Měkce řekla: "Ne, Charlesi, nemyslím si, že brzy zemře."

"Opustila mě v Čchang-anu proto, že jsem ji omrzel?"

Zakroutila hlavou. "Byla jen netrpělivá. Ty jsi s tím neměl nic společného. Vůbec jsi ji neomrzel."

"Takže ji chci najít. Ať je, kde chce, v Timbaktu, v New Chicagu, najdu ji. Gioia a já patříme k sobě."

"Možná, že to tak je," řekla Belilala. "Ano, asi to tak skutečně je." Vůbec nepůsobila dojem vzrušené, uražené, odmítnuté. "Za každou cenu, Charlesi, běž za ní, hledej, najdi ji. Ať už je kdekoli."

Timbaktu už začínali bourat, když tam Phillips dorazil. Byl pořád ještě vysoko v letadle, vznášejícím se nad prašnou hnědou planinou, kde se řeka Niger dotýká saharských písků, pohlédl na domy s plochými střechami, postavené z usušeného bláta a ucítil horký nával vzrušení. Ale když přistál, našel hemžení roje lesklých robotů v kovových pancířích, kteří jako velicí lesklí brouci rozbíjeli město na kusy.

Až doteď b robotech nic nevěděl. Takže takhle, uvědomil si, jsou dělány ty zakázky. Dělá je armáda poslušných strojů. Představil si, jak vždy, kdy je třeba jejich služeb, vyjíždějí zpod země, z nějakého sterilního skladu, aby pečlivě, do nejmenšího detailu, vymodelovaly Benátky, Théby, Knóssos, Houston či jakékoliv jiné požadované město a pak, o něco později, se zase vracejí, aby zničily vše, co předtím vytvořily. Sledoval je, jak pilně bourají vepřovicové zdi, ničí těžká kovaná vrata, srovnávají se zemí podivuhodné bludiště uliček a pasáží, srovnávají tržiště. Za jeho poslední návštěvy v Timbaktu se zdejší tržiště rojilo Tuaregy v závojích, zachmuřenými Maury, černými Súdanci, vychytralými syrskými kupci, pilně handlujícími s velbloudy, koňmi, osly, hroudami soli, velkými zelenými melouny, stříbrnými náramky, nádhernými korány na ručním papíru. Všichni zmizeli, celý ten malebný dav tmavých dočasných. A nebylo vidět ani občany. Prach demolice naplňoval vzduch. Jeden z robotů přistoupil k Phillipsovi a řekl suchým, praskavým hmyzím hlasem: "Nemáš tu co dělat. Město je uzavřeno."

Hleděl na lesknoucí se, bzučící objektiv a čidla na lesklém zužujícím se nose stroje.

"Chtěl bych někoho najít, občanku, která tu nedávno měla být. Jmenuje se..."

"Město je uzavřeno," nevzrušeně zopakoval robot.

Nedovolil mu zůstat zde ani hodinu.

"Není zde jídlo," řekl robot, "voda, úkryt. Toto již není město. Nemůžeš zde zůstat. Nemůžeš zde zůstat."

Toto již není město.

Snad ji tedy dokáže najít v New Chicagu. Vznesl se znovu do vzduchu a letěl na obrovskou pustinou k severozápadu. Holá a jalová země pod ním se skláněla k zamlženému obzoru. Co udělali s pozůstatky minulého světa? Vyslali své lesklé kovové brouky, aby všechno uklidili? Copak nikde není ani zbyteček skutečně starověkých ruin? Kousíček Říma, zbyteček Jeruzaléma, Fifth Alley? Vše dole bylo tak holé -prázdné jeviště, čekající na nové dekorace. Velikým obloukem přeletěl nad vystouplým

hrbem Afriky a hnal se dál nad něčím, co považoval za jižní Evropu. Maličký letoun na sebe vzal všechnu práci a dovolil Phillipsovi dělat si, co se mu zachtělo - podřimovat, dívat se dolů. Občas zahlédl jiný letící stroj, tmavou okřídlenou kapku, zřetelně se odrážející od průzračné oblohy. Občas by s ním rád navázal rozhlasové spojení, ale nevěděl, jak na to. Nešlo o to, že by chtěl něco říct, ale chtěl uslyšet lidský hlas. Byl osamocený. Klidně by se mohl považovat za posledního živého Pozemšťana. Zavřel oči a začal myslet na Gioiu.

"Takhle?" otázal se Phillips. Ve slonovinou vykládaném oválném pokoji, šedesát pater nad příjemně osvětlenými ulicemi New Chicaga, přitiskl k hornímu rtu malou studenou plastikovou nádobku a zmáčkl tlačítko. Uslyšel zašumění a pak se k jeho nozdrám vznesl blankytný obláček.

"Ano," řekla Cantilena. "Přesně tak."

Ucítil jemnou vůni karafiátů, chrysantém a něčeho, co se dalo považovat za vůni vařeného humra. Pak se mu zatočila hlava a jeho myšlenkami se přehnala lavina představ. Viděl gotické katedrály, pyramidy, Central Park zapadnutý čerstvým sněhem, odporné cihlové mraveniště Mohendžo-dára a padesát tisíc jiných míst najednou. Bláznivá projížďka časem a prostorem. Zdálo se mu, že uběhla staletí. Ale jeho mysl nakonec zase byla jasná a když se mžourajícima očima rozhlédl, zjistil, že to vše trvalo jen krátkou chvíli. Cantilena pořád stála vedle něj. Ostatní občané v pokoji - bylo jich patnáct dvacet - se skoro ani nehnuli. Maličký prazvláštní mužík, stojící u protější zdi, z něj nespouštěl oči.

"No?" zeptala se Cantilena. "Co si o tom myslíš?"

"Neuvěřitelné."

"Ale skutečné. Pravá droga přímo z New Chicaga. Přesně podle receptu. Nechceš zkusit něco jiného?"

"Ted' ne," odpověděl zmatený Phillips. Zachvěl se a jen s obtížemi se dostal zpět do rovnováhy. Čichat tenhle produkt, to nebyl zrovna nejlepší nápad, řekl si.

V New Chicagu byl už týden nebo dva a pořád mu ještě byl nepříjemný ten zvláštní pocit ztracence, který v něm toto město pokaždé vzbouzelo. Byl tu už počtvrté a pokaždé se cítil stejně. New Chicago bylo jediným obnoveným městem, které mělo svůj původ až po jeho mateřské éře. Jestliže je vnímal jako příklad nepochopitelné budoucnosti, občané je chápali pouze jako napínavou napodobeninu vzdálené minulosti. Tento paradox pro Phillipse znamenal rozporuplný a napjatý zmatek v pojmech.

Jaký osud potkal staré Chicago, to samozřejmě nedokázal zjistit. Zmizelo beze stopy, to bylo jasné. Nikde ani stopa po Water Tower ani po Marina City, nikde Hancock Center ani budovy Tribune, ani kousek, ani atom. Nemělo ale smysl tázat se po osudu předchůdce jejich města některého z více než miliónu *obyvatel* New Chicaga. Byli to dočasní a věděli jen to, co vědět měli, a měli vědět jen to, co bylo nutné k vytvoření dokonalé iluze žijícího města, vykonávat bezchybně rituál gest, přesně odpovídajících rolím jednotlivých obyvatel. Znalost dějepisu k ničemu nepotřebovali.

A bylo také zřejmé, že je jen málo pravděpodobné, že by se mohl něco dozvědět od občanů. Nepůsobili totiž dojmem, že by je nějak podstatně zajímaly vědecké otázky. Phillips neměl důvod pochybovat o tom, že z jejich pohledu svět není ničím jiným než obrovským lunaparkem. Někde ale musel být někdo, kdo vážně studoval zmizelé civilizace, protože jak jinak by pak mohly vznikat tyto neuvěřitelné rekonstrukce prastarých měst?

Plánovači, zaslechl kdysi od Nissandry nebo Aramayne, se už pustili do studia Byzance.

Kdo ale byli plánovači? O tom neměl ani zdání. Z toho, co věděl, mohl dokonce i usuzovat, že to byli pouzí roboti. Je dokonce možné, že vládci celé nynější epochy jsou roboti a netvoří města pro zábavu občanů, ale že se pracně pokoušejí pochopit život minulého světa. Bláznivá hypotéza, řekl, ale není zase tak nepravděpodobná.

Veselí jeho společnosti jej deprimovalo.

"Jdu na vzduch," řekl Cantileně a vydal se k oknu. Byla to pouhá srpovitá škvíra ve zdi, ale pronikal jí vzduch zvenčí. Pohlédl na podivné město ležící dole pod ním.

Kromě jména nemělo New Chicago s tím starým nic společného, ale přinejmenším leželo na březích velikého vnitrozemského jezera, které mohlo být jezerem Michigan, i když se mu zdálo, když sem přilétal, širší a delší než to, které si pamatoval. Samotné město bylo krajkovou fantazií ze štíhlých pastelových budov, trčících v podivných úhlech a spojených sítí houpajících se visutých mostů. Ulice, dlouhou náručí objímající jezero, se jeho okrajů dotýkaly svými severními a jižními konci a uprostřed zase půvabně zatačely k západu. Osu každého velkého bulváru tvořila bujným parkem ověšená linka veřejné dopravy, což byla štíhlá, bublinovitá vozidla barvy* akvamarínu a nehlučně se pohybujícími koly. Bylo to přenádherné město, ale jaksi nehmotné. Dalo by se říci, že je utkáno z hedvábí a slunečních paprsků.

Za Phillipsovými zády se ozval tichý hlas: "Chce se ti zvracet?"

Ohlédl se. Za ním stál zářící muž. Podsaditá, dokonalá postava, na pohled poněkud orientálního typu. Pokožka... Phillips takovou dosud neviděl. Měla šedozelený odstín a byla tak hladká, jako kdyby byla vytvořena z nejemnějšího porcelánu.

"Jen lehké mdloby," odvětil. "Tohle město mě vždycky rozladí."

"Chápu, že může zneklidňovat," řekl mužík. Hovořil plyšově měkkým, zvláště modulovaným hlasem, neprozrazujícím žádné pocity. Působil dojmem síly, bylo v něm něco kočičího, neústupného, takřka hrozivého.

"Jsi host, že?"

Phillips se jej chvíli zkoumavě prohlížel. "Ano," odpověděl pak.

"Já samozřejmě také."

"Skutečně?"

"Jak se na tebe dívám," usmál se človíček, "jakou máš lokalizaci? Dvacáté století? Řekl bych, že nanejvýš dvacáté první."

"Jsem z roku 1984."

Další spokojený úsměv. "Takže jsem se trefil."

Pak energická úklona: "Y'ang-Yeovil...to je mé jméno. Kdysi plukovník Y'ang-Yeovil ze Třetí Septentriády."

"To je na nějaké jiné planetě?" otázal se poněkud zmatený Phillips.

"Ne, ne, vůbec ne," řekl Yang-Yeovil slušně.

"Přesně na této zde, ujišťuji tě o tom. Jsem čistě lidského původu. Občan Republiky Horní Han, obyvatel města Port Sou. A ty se jmenuješ."

"Promiň, Phillips. Charles Phillips z New Yorku, kdysi dávno..."

"Ach ano. New York!" řekl Y'ang-Yeovil živě, ale pak zrozpačitěl. "New York... bylo to slavné město, pokud vím..."

Je to ale podivné, pomyslel si Phillips. Teď pocítil daleko silnější soucit k ubohému Francisi Willoughbymu. Ten zářící mužík pochází z časů tak vzdálených mé době, že sotva slyšel o New Yorku -musí být určitě současníkem New Chicaga (zajímalo by mě, zda je to pravda) a přesto je pro občany pouze primitivní starobylou kuriozitou...

"New York byl největším městem Spojených států," řekl.

"Jistě. Samozřejmě. Velice slavným."

"Ale jak jsem pochopil, takřka zapomenutým, když do arény dějin vstoupila Republika Horní Han."

"Mezi tvou a mou dobou došlo k jistým bouřím," odvětil Y'ang-Yeovil. "Ale v žádném případě bys neměl docházet k názoru, že tvé město bylo..."

V pokoji se nečekaně ozval smích. Na večírek přišlo pět či šest nových hostů. Phillips vytřeštil oči, potil se, zhluboka dýchal. Určitě tam byli Stengard... a Aramayne po jeho boku... a ta druhá žena, napůl skrytá za jejich zády...

"Omluv mne na okamžik," řekl a prudce se od Y'ang-Yeovila odvrátil. "Odpusť, právě někdo přišel... někdo, koho se pokouším najít už..."

Uháněl k ní.

"Gioio!" vykřikl "to jsem já: Počkej na mne! Počkej!"

V cestě mi stál Stengard. Do cesty se mu postavila i Aramayne, která se právě otočila ke Cantileně, aby si vzala hrst čichadel. Phillips se přes ně tlačil, ani v nejmenším si jich nevšímal. Gioia, která právě byla ve dveřích, se zastavila a pohlédla na něj jako vyplašená srna.

"Neodcházej," řekl a uchopil ji za ruku.

To, jak vypadala, jej zaskočilo. Kolik už uplynulo času od jejich zvláštního rozloučení za oné kouzelné čchang-anské noci? Rok? Půl druhého roku? Tak nějak to odhadoval. Anebo špatně počítal čas? Copak se jeho pojem času v tomto světě stal něčím klamným? Vypadala starší nejméně o dvacet třicet let. A co když opravdu byla tak stará? Co když mu léta utíkala jako ve snu a on o tom neměl ani tušení. Vypadala vyčerpaně, bezvýrazně, zničeně. Z její nynější vyhublé a podivně změněné tváře na něj vyzývavě plály její oči, jako kdyby chtěly říct: "Vidíš? Vidíš, jak jsem teď škaredá?"

"Pronásledoval jsem tě celé...nevím, Gioio, jak dlouho to trvalo," řekl. Hledal jsem tě v Mohendžodáru, v Timbaktu, teď tady. Chci být opět s tebou."

"To není možné."

"V Mohendžodáru mi to Belilala všechno vysvětlila. Víím, že jsi krátkodobá... a taky víím, co to znamená. Gioio, ale co na tom? Trochu stárneš. No a co? Máš tedy místo věčnosti nějakých tři nebo čtyři sta let. Copak si myslíš, že já nevím, co je to být krátkodobým? Šedesát, sedmdesát, osmdesát let, to je vše, co je nám dáno. Máme oba stejnou vadu, Gioio. To je to, co tě ke mně především přitáhlo. Tím jsem si jist. A proto také patříme k sobě. Bez ohledu na to, kolik času nám zbývá, jej můžeme strávit spolu, nemyslíš?"

"Nic nechápeš, Charlesi," řekla měkce.

"Možná... možná, že ještě pořád na tomhle *zatraceném* světě něčemu nerozumím. Kromě toho, že ty a já... že tě miluju... a myslím, že ty miluješ mne..."

"Ano, miluji tě. Ale ty nechápeš. Právě proto, že tě miluju, nemůžeme ty a já... nemůžeme..."

Lítostivě vzdechla a vyprostila svou dlaň z jeho dlaně. Snažil se ji opět uchopit, ale ona jej odmítla a rychle se ztratila do chodby.

"Gioio!"

"Prosím tě," řekla. "Ne. Kdybych věděla, že tu budeš, nikdy bych sem nepřišla. Nechoď za mnou. Prosím tě o to."

Otočila se a zmizela.

Dlouho tam stál a díval se za ní. Přistoupily k němu Aramayne a Cantilena a usmály se na něj, jako kdyby se nic nestalo. Cantilena mu podala lahvičku nějaké řídké zlatavé tekutiny. Tvrdě ji odmítl. Kam teď jít, přemýšlel. Co dělat? Vrátil se zpět na večírek.

Y'ang-Yeovil se tiše objevil vedle něj.

"Jsi velice ztrápený," zašeptal.

Phillips na něj vztekle pohlédl. "Dej mi pokoj!"

"Možná, že bych ti dokázal pomoci."

"Mně už nemůže pomoci nic," odpověděl Phillips.

Otočil se. Uchopil jednu z lahvíček na tácu a vyprázdnil ji. Měl pocit rozdvojení, jako kdyby po každé ruce Y'ang-Yeovilově stál jeden Phillips. Vypil další a byli čtyři. "Miluji občanku," vykoktal. Měl pocit, že mluví sborově.

"Láska. Ach ano. A miluje také ona tebe?"

"Myslel jsem si to, pořád si to myslím. Jenže ona je krátkodobá. Víš, co to znamená? Stárne! *Začíná* být stará! A proto přede mnou prchá. Nechce, abych viděl, jak se změnila. Myslí si, že mně pak bude odporná, alespoň podle mého názoru. Pokoušel jsem se jí vysvětlit, že ani já nejsem nesmrtelný, že ona i já můžeme stárnout spolu, ale ona..."

"Ach ano," řekl Y'ang-Yeovil tiše. "Proč soudíš, že zestárneš? Zestárl jsi snad za celou tu dobu, co jsi tady, alespoň trochu?"

Phillips zrozpačitěl. "Samozřejmě, že ano. Já... já..."

"Že by? usmál se Y'ang-Yeovil. "Tak se na sebe podívej."

Udělal prsty nějaký složitý pohyb a mezi nimi se mu objevil mihotavý kruh zrcadlového světla. Phillips pohlédl na svůj odraz. Takže tohle je pravda. To jej prostě ani nenapadlo. Kolik let už strávil v tomto světě? Čas prostě běžel mimo něj. Byl tu dlouho, i když nedokázal říct jak. Nevypadalo to, že by se zde někdo snažil měřit běh času a on to prostě také nedělal. Muselo ale uběhnout mnoho let, říkal si. Ta nekonečná cesta podél i napříč zeměkoulí, tak mnoho vynikajících a zanikajících měst. Rio, Řím, Ásgard, na tyto tři si vzpomněl jako na první, a přece jich bylo tolik. Skoro si je všechna ani nepamatoval. Léta. A jeho tvář se vůbec nezměnila. Čas byl krutý ke Gioie, ale k němu vůbec ne.

"Nechápu to," řekl. "Proč nestárnu?"

"Protože nejsi opravdový," odpověděl Y'ang-Yeovil. "Copak si to neuvědomuješ?"

Phillips jen zamrkal. "Nejsem opravdový?"

"Ty si myslíš, že jsi byl ze svého času unesen fyzicky?" otázal se človíček. "Kdepak, něco takového neumím. Nejsem opravdovými poutníky časem, ani ty, ani já, ani nikdo jiný z hostů. Myslel jsem si, že to víš. Je ale možné, že pocházíš z dob příliš raných na to, abys to dokázal pochopit. Velice důmyslně nás vyrobili, přáteli. Jsme umělými tvory, podivuhodně nacpáni myšlenkami, názory a událostmi našich časů. Jejich největším úspěchem, víš? Jsme daleko složitější než kterékoli z těchto měst. Jsme o krok dál než dočasní - ne o krok, ale o mnoho, mnoho dále. Ti dělají jen to, co se jim přikáže, jsou úzce specializováni. Ve skutečnosti to jsou pouhé stroje. Zatímco my jsme samostatní. Jdeme si, kam se nám zachce, myslíme, mluvíme, a dokonce, jak je vidět, se i zamilováváme. Ale nestárneme. Jsme pouhou umělou sítí psychických reakcí. Pouhými přízraky vyrobenými tak dokonale, že jsme oklamali i sami sebe. Tys to nevěděl? Opravdu jsi to nevěděl?"

Letěl a mačkal směrová tlačítka, jak mu přišla pod ruku. Zjistil, že nějakým podivným řízením osudu letí do Timbaktu. "To město je uzavřeno. Není to už město." Nic ho tu už nezajímalo. Proč by jej vůbec něco mělo zajímat?

Byl stále vzteklejší a dusila jej lítost. Jsem program, říkal si, pouhý program.

"Nejsi opravdový. Velice důmyslně vyrobený. Umělý tvor. Normální přízrak."

Ze vzduchu nebylo vidět ani stopy po Timbaktu. Přesto ale přistál. Šedá písčitá půda byla tak rovná a neporušená, jako kdyby tu nikdy nic nebylo. Motalo se tu ještě pár robotů, zaměstnaných posledními pracemi při likvidaci města. Dva z nich se přišourali k Phillipsovi. Velice lesklí stříbrní brouci, milí, ale ne přátelští.

"Není tu město," řekli. "Toto není zpřístupněné místo."

"Zpřístupněné kým?"

"Není žádný důvod, proč bys zde měl být."

"Není žádný důvod, proč bych měl být kdekoli," řekl Phillips.

Roboti se začali vrtět a se zmatenými zvuky a zlověstným praskáním začali mávat anténami.

Vypadají dost zmateně, pomyslel si. Asi jsem se jim moc nezalíbil. Možná, že riskuji, že budu odvezen na opravu do nemocnice pro vzbouřené programy?

"Už letím," řekl. "Děkuju. Děkuju pěkně."

Odešel a vsedl zpět do letounu. Zmáčkl další směrová tlačítka.

"Pohybujeme se dle vlastní vůle. Myslíme, mluvíme, dokonce se i zamilováváme."

Přistál v Čchang-anu. Teď jej ale u Brány nejvyšších ctností nečekal uvítací výbor. Město se zdálo být větší a bláznivější. Nové paláce, nové pagody. Bylo cítit zimu, vál studený, rezavý vítr. Na obloze nebylo ani mráčku, byla oslnivě jasná. Na schodišti Stříbrné terasy potkal Francise Willoughbyho, velikého, mohutného, v nádherných brokátových šatech, s dvěma drobnými dočasnými choulíci se v jeho rukou, krásnými jako nefritové květy.

"Divy a zázraky! Bláznivý náměsíčník jest zde též!" zařičel Willoughby. "Jen zři, jak do daleké Kitaje došli jsme ty i já!"

Došli jsme nikam, pomyslel si Phillips. Jsme jen přízraky, zhotovenými tak dokonale, že jsme oklamali i sami sebe.

Willoughbymu řekl: "Vypadáš v těch šatech, Francisi, jako císař."

"Tak jest, jako Prester John!" zařval Willoughby, "jakožto Tamerlán! Tak! Nejsemť majestátní?" Radostně poplácal Phillipse po rameni a on, takřka přeražený tím přátelským poplácáním, začal kašlat. "Vzduchemť jsme letěli, jako jest orlů obyčej! Jako démoni, jako anielé! Jako anielé!" Přistoupil blíž k Phillipsovi a naklonil se k němu. "Prchl bych do Anglie, leč pravila mi Belilala, ta Belilala, ta děvka, že zakletí leží na mně a do Anglie pustiti nechce. I tak šli jsme do Kitaje. Řekni mi, bratře, toto - budeš mi svědkem, uzříme-li někdy ještě Anglii? Neboť obávám se, že bláznem nazvou mne, jako Marca Póla kdysi, když vyprávěti budu, jak do Kitaje letěl jsem."

"Jeden blázen má svědčit druhému?" otázal se Phillips. "Co ti mám říct? Pořád doufáš, že se dostaneš do Anglie, že?" ozvala se v něm zuřivost. "Ach, Francisi, Francisi, znáš vašeho Shakespeara? Chodíš do divadla? My nejsme skuteční. Nejsme skuteční. Jsme z té hmoty, z níž jsou utkány sny, my oba. Nic víc! Och nový, nádherný světě! Jakápak Anglie? Kde? Není žádný Francis Willoughby. Není žádný Charles Phillips. Jsme jen..."

"Nech jej na pokoji, Charlesi," přerušil jej náhle chladný hlas.

Otočil se. Po schodišti Stříbrné terasy scházela Belilala v šatech císařovny.

"Znám pravdu," řekl hořce. "Y'ang-Yeovil mi všechno řekl. Host z pětadvacátého století. Setkal jsem se s ním v New Chicagu."

"Viděl ses tam i s Gioiou?" otázala se Belilala.

"Jen chvíli. Vypadá o hodně starší."

"Ano, vím. Nedávno tu byla."

"A jela zas dál, že?"

"Ano, opět do Mohendžo-dára. Jed' za ní, Charlesi. Nech chudáka Francise na pokoji. Řekla jsem jí, že tě potřebuje a že ty potřebuješ ji."

"Je to od tebe hezké, Belilalo. Ale nač je to všechno? Já ani neexistuju a ona zemře."

"Existuješ! Jak vůbec o své existenci můžeš pochybovat? Cítíš, že? Trpíš. Miluješ. Miluješ Gioiu, není to pravda? A Gioia tě také miluje. Mohla by milovat někoho, kdo neexistuje?"

"Myslíš, že mě miluje?"

"Vím to. Jed' za ní, Charlesi. Jed'! Řekla jsem jí, aby tě čekala v Mohendžo-dáru."

Otupělý Phillips přitakal. Co ještě mohl ztratit?

"Jed' za ní," řekla Belilala. "Hned teď!"

"Ano," odpověděl Philips. "Hned tam jedu."

Otočil se k Willoughbymu. "Jestli se někdy, příteli, setkáme v Londýně, budu ti svědkem. Netrap se tím. Všechno bude v pořádku, Francisi."

Opustil je a pustil se směrem na Mohendžo-dáro, napůl čekal, že tam nalezne roboty, které ničí město. Mohendžo-dáro ale přesto stále existovalo, vůbec ne hezčí než dřív. Šel do lázně, protože doufal, že tam najde Gioiu. Nenašel ji tam, ale zato se tam potkal s Nissandrou, Stengardem a Fenimonem.

"Letěla do Alexandrie," řekl mu Fenimon. "Chce ji vidět ještě jednou před uzavřením. Konstantinopol už mají skoro hotovou. Hlavní město Byzance, víš? Veliké město na Zlatém Rohu. Když otevrou Cařihrad, zavřou Alexandrii, chápeš? Říká se, že to bude hezké. Samozřejmě se setkáme při otevření."

"Samozřejmě", odpověděl Phillips.

Letěl do Alexandrie. Byl unavený a zklamaný. Je to všechno beznadějně šílenství, říkal si. Jsem jen loutka, poskakující na provázcích. Ale někde nad zářivými vodami Aravského moře se do jeho myšlenek začalo vkrádat něco, co řekla Belilala a pocítil, jak z něj postupně mizí hořkost, hněv a zklamání. "Existuješ. Jak vůbec můžeš pochybovat o své existenci? Milovala by Gioia někoho, kdo neexistuje?" Ano, ano. Y'eng-Yeovil se mýlil, hosté byli něčím víc než pouhou iluzí. Ve skutečnosti Y'ang-Yeovil o nich řekl pravdu, když prohlásil: "Myslíme, mluvíme, zamilováváme se..." Ano, tady byl zakopaný pes. Hosté mohli být umělí, ale nebyli neskuteční. Právě toto se mu minulé noci snažila vysvětlit Belilala. "Trpíš. Miluješ. Miluješ Gioiu. Zamilovala by se Gioia do někoho, kdo neexistuje?" Existoval, přinejmenším v dostatečné míře. Byl něčím neobyčejným, něčím, co bylo určitě nepřijatelné pro lidi dvacátého století, jejichž zástupce měl představovat. Ale to neznamenal, že neexistuje. Je třeba zrodit se z ženy, aby byl člověk skutečný? Ne. Ne. Ne. Za to se stydět nemusel. A když to pochopil, najednou poznal, že Gioia nemusí zestárnout a zemřít. Věděl, jak ji zachránit. Jen aby chtěla. Jen aby chtěla. Jen aby chtěla.

Hned, když přistál v Alexandrii, spěchal do hotelu Panea, kde bydleli za své první, tak dávné, návštěvy. Byla tam. Seděla na patiu s výhledem na Přístav a Maják. Vyzařoval z ní jakýsi klid a rezignovanost. Vzдалa se. Neměla už sil mu unikat.

"Gioio," řekl tiše.

Vypadala starší než v New Chicagu. Měla staženou a hrubou tvář, oči zapadlé. Přestala se dokonce i snažit skrýt bílé prameny, ostře kontrastující s černí jejích vlasů. Posadil se u ní, položil svou ruku na její a pohlédl na obelisky, paláce, svatyně, Maják. A nakonec řekl: "Už vím, kdo doopravdy jsem."

"Ano, Charlesi?" její hlas zazněl jako kdyby přicházel z veliké dálky.

"V mých časech jsme tomu říkali program. Jsem jen soustavou příkazů, reakcí, výstupů - řídicích jistý typ umělého těla. Je to program mnohonásobně dokonalejší, než jsme si my vůbec dokázali představit. Ale my, konečně, tyto věci teprve začínali poznávat. Až po vrch do mne napumpovali reakce člověka dvacátého století s jeho skutečnými náladami, chutěmi, nerozumem, bojovností žádoucího druhu. Někdo tady dobře ví, co to znamená být člověkem dvacátého století. Willoughby je taky dobrá práce - dokonalá alžbětinská výmluvnost a furiantství. A myslím si, že se trefili i do Y'ang-Yoevila. On si to myslí a kdo by to mohl vědět líp? Dvacáté páté století, Republika Horní Han, lidé se šedozelenou pokožkou, napůl Číňané a napůl Marťané, pokud to mohu popsat. Někdo ví. Někdo tu, Gioio, umí velice dobře programovat."

Nedívala se na něj.

"Bojím se, Charlesi," řekla stejně nepřítomným hlasem.

"Mně? Toho, co říkám?"

"Ne, tebe ne. Copak nevidíš, co se se mnou stalo?"

"Vidím. Změnila ses."

"Dlouho jsem žila s myšlenkami, kdy to přijde. Doufala jsem, že to nikdy nepřijde, ne doopravdy. Kdo by věřil tomu, že bude starý? Jenže, když jsme byli poprvé v Alexandrii, tak to přišlo. V Čchang-anu se to zhoršilo. A teď..., teď..."

"Stengard říkal, že co nevidět otevírají Cařihrad," řekl rychle.

"No a...?"

"Nechceš tam zajet na otevření? Pojedeme do Konstantinopole spolu. Vyrazíme zítra, ano? Co říkáš? Najmeme si loď. Je to rychlý a krátký skok přes Středozemní moře. Plout do Cařihradu? Kdysi, v mých časech, byla taková báseň. Asi není zapomenuta, protože byla vložena do mého programu.

Přešla všechna ta tisíciletí a starého Yeatse pořád někdo zná! Pro mladé ptáky, v náručích schoulených, pro ptáky na větvích stromů! Jed' se mnou do Cařihradu, Gioio!"

Pokrčila rameny. "S takovým vzhledem? Hodinu od hodiny odpornější? Když oni budou navždy mladí? Když ty..." hlas se jí zlomil a zmlkla.

"Dopověz to, Gioio."

"Dej mi pokoj, prosím tě."

"Chtělaš říct: Když ty, Charlesi, budeš taky navždy mladý, nemám pravdu? Celou tu dobu jsi věděla, že se nikdy nezměním. Já to nevěděl, ale ty - ano."

"Ano. Věděla jsem to. Tvářila jsem se, že je všechno jinak, že když zestárnu já, zestárneš i ty. V Čchang-anu, když jsem postřehla první známky... tehdy jsem pochopila, že s tebou už déle nemohu zůstat. Protože, kdybych se dívala na tebe, navždy mladého, navždy stejně starého, dívala bych se na sebe..."

Zvedla rozpažené ruce. "Tak jsem tě dala Belilale a zmizela jsem.

"Úplně zbytečně, Gioio."

"Tehdy jsem si nemyslela..."

"Jenže, když budeš chtít, nemusíš stárnout."

"Nebud' krutý, Charlesi," řekla hluše. "Před tím, co mě čeká, se nedá uprchnout."

"Ale dá!" nesouhlasil.

"Nic o tom nevíš!"

"Moc ne, to je pravda," přiznal. "Jenže vím, jak by se to dalo udělat. Možná, že je to neobratné, primitivní řešení z dvacátého století, ale věřím, že dobré. Přemýšlel jsem o tom, když jsem letěl z Mohendžo-dára. Řekni mi, Gioio, proč bys nemohla jít za těmi programátory, stvořiteli, plánovači nebo kdo to vůbec je, za těmi, kdo tvoří města, dočasné a hosty a nechat se přetvořit na něco takového, jako jsem já? Mají k dispozici jen zlomkovité údaje a dokážou z ničeho stvořit člověka dvacátého století, a navíc ještě i přesvědčivě, že? Nebo z šestnáctého století nebo z jakékoli jiné doby... a je dokonalý, sugestivní. Proč by to s tebou nemohli dokázat ještě lépe? Vytvořit Gioiu tak reálnou, že ji ani skutečná Gioia nepozná? Jenže Gioiu, která nikdy nezestárne - Gioiu produkt, Gioiu - program, Gioiu - hosta? Proč ne? Řekni mi, Gioio, proč ne?"

Chvěla se.

"Nikdy jsem neslyšela o něčem podobném!"

"Ale nemyslíš, že je to možné?"

"Odkud to mám vědět?"

"Samozřejmě, že je to možné! Dokážou-li stvořit hosty, tím spíš dokážou vzít občana a udělat z něj takový duplikát, že..."

"Tohle se nikdy nedělalo. To vím určitě. Nedokážu si představit občana, který by s tím souhlasil. Dát své tělo... nechat se změnit v... v..." Zakroutila hlavou. Působilo to dojmem vzrušení i odmítnutí.

"Jasně," řekl. "Dát své tělo. Tvé přirozené tělo, tvé stárnoucí, vrásčitéjší, stále nemocnější tělo krátkodobé. Co je na tom hrozného?"

Byla velice bledá. "Je to bláznovství, Charlesi. Už o tom nechci mluvit."

"Jenže mně se to nezdá šílenstvím."

"To nedokážeš pochopit."

"Nedokážu? Ale určitě dokážu pochopit strach před smrtí. Nemám žádné potíže s pochopením toho, jaké to je, když někdo patří do hrstky stárnoucích ve světě, kde se stárnutí nikoho netýká. Jenže nechápu, proč o tom nechceš uvažovat."

"Ne," odpověděla. Říkám ti, že je to šílenství. Budou se mi smát."

"Kdo?"

"Všichni mí přátelé. Hawk, Stengard, Aramayne..." opět od něj odvrátila zrak. "Jsou tak krutí, a ani si to neuvědomují. Pohrdají vším, co není krásné, co je nehezské, smutné a zbabělé. Občané nedělají nehezské věci. A ono to tak bude vypadat, bude-li to vůbec možné. Budou hrozně povzneseni. Ach, a velice milí, opravdu: Milá Gioio, jak jsme rádi... ale za zády se mi budou smát. Budou si o mně vykládat ty nejhorší drby. Nesnáším to!"

"Mohou se smát," řekl Phillips. "Je to lehké být tváří v tvář smrti statečným a klidným, když máš záruku nesmrtnosti. V jak šťastném postavení jsou. Ale proč bys právě ty měla být jedinou, kdo zestárne a zemře? Ale tak či tak, smát se nebudou. Nebudou krutí. Budou rádi, že jsi našla cestu k záchraně. Přinejmenším je kvůli tobě přestane trápit pocit viny a to je potěší. Můžeš..."

"Přestaň," požádala jej.

Vstala, přešla k zábradlí patia a zahleděla se na moře. Postavil se za ní. Červené plachty v přístavu, slunce vrhající své pablesky na Maják, Ptolemaiovy paláce, zářící dokonalou bělobou na modrém pozadí oblohy. Lehčeji položil ruku na rameno. Zachvěla se, jako kdyby se chtěla odtáhnout, ale zůstala stát.

"Takže mám jiný nápad," zašeptal. "Nepůjdeš-li k plánovačům ty, půjdu tam já. Změňte můj program, řeknu jim. Seřídte mě tak, abych stárl stejně rychle, jako ty. Bude to dokonce o mnoho věrnější, mám-li už hrát roli člověka dvacátého století. Úměrně k plynoucím létům se na mé tváři objeví vrásky, zešednou mi vlasy, začnu chodit poněkud pomaleji - zestárneme spolu, Gioio. K čertu s tvými krásnými nesmrtelnými přítelkyněmi! Mám tebe. Nebudeme je potřebovat."

Prudce se otočila. Oči měla rozšířené úžasem.

"Mluvíš vážně, Charlesi?"

"Samozřejmě."

"Ne," zašeptala. "Všechno, co jsi mi dnes řekl, je nestvůrný nesmysl. Chápeš to vůbec?"

Sáhl po její ruce a sevřel ve své dlani konečky jejích prstů. "Pokouším se jen pro tebe a musím najít něco, aby..."

"Už nic neříkej," řekla. "Prosím..."

Rychle, jako kdyby unikala horkému plameni, vytrhla prsty a schovala ruku za zády. I když jejich obličej od sebe dělila vzdálenost pouhých několika palců, poznal, že se mezi nimi otevřela hluboká propast. Chvilí na sebe hleděli a pak se Gioia hbitě otočila nalevo, proklouzla kolem Phillipse a vyšla z patia.

Udiveně hleděl, jak běží dlouhou mramorovou chodbou a pak mizí z jeho pohledu. Napadlo jej, že nemá cenu ji stíhat. Ztratil ji. Bylo to jasné, bylo to jisté. Bála se jej. Proč prohlubovat její trápení? Ale přesto se přesvědčil, že běží hotelovou halou a pak úzkou zahradní cestičkou ke stinným zeleným hájům Panea. Domníval se, že ji vidí v bráně Hadrianova paláce, ale když tam dorazil, byly jeho kamenné síně prázdné.

"Neviděls tady nějakou ženu" otázel se dočasného, zametajícího tam schody.

Jedinou odpovědí mu byl ponurý pohled. Phillips zaklel a otočil se.

"Gioio!" zvolal. "Čekej! Vrat' se!"

Nešla do Knihovny? Míjel užaslé, brblající knihovníky a uháněl mezi regály, nahlížel do temných chodeb za stohy svitků s dvojími držadly. "Gioio! Gioio!"

Rušil svým řevem toto tiché místo, ale vůbec jej to nezajímalo. Vyrázil z postranních dveří a hnál se do přístavu. Maják! Byl vystrašený. Mohla už po rampě přejít sto kroků na cestě k parapetu, z něhož chtěla skočit dolů. Vběhl dovnitř, přičemž cestou rozrážel občany a dočasné jako stébla trávy. A nahoru, ani se nezastavil, aby nabral dechu, i když jeho plíce žadonily o chvilku odpočinku a důmyslně zkonstruované srdce unaveně bušilo. Zmizela mu, usoudil na prvním balkónu, jenže když jej oběhl, nenašel ji. Dále, nahoru. Dostal se až na vrchol, do samé majákové komory. Nikde ani stopa po Gioie. Vyskočila? Nebo sešla dolů druhou rampou, když se hnál nahoru po první? Přilepil se k okraji a napjal zrak a díval se dolů. Prohledával podnoží Majáku, pobřežní skály, hráz. Nikde ani stopa po Gioie. Někde ji musím najít, říkal si. Budu hledat, dokud ji nenajdu. Doběhl dolů a vykřikoval její jméno. Kde teď? Do Poseidonovy svatyně? Do Kleopatřiny hrobky? Zmatený, na chvějících se nohou, stál uprostřed ulice Canopus.

"Charlesi?" uslyšel.

"Kde jsi?"

"Tady. U tebe."

Dalo by se říci, že se zhmotnila ve vzduchu. Tvář neměla ruměnou, na šatech ani stopa potu. Hnal se městem za příznakem? Přistoupila k němu, uchopila jej za ruku a měkce řekla: "Opravdu jsi uvažoval o tom, nechat se udělat někým, kdo může stárnout?"

"Ano, kdyby to jinak nešlo."

"Ta druhá možnost je tak hrozná, Charlesi."

"Opravdu?"

"Dokonce ani nemůžeš pochopit jak."

"Hroznější než stárnutí, než smrt?"

"Nevím," odpověděla. "Asi ne. Jediné, co vím určitě, Charlesi, je, že nechci, abys stárnul."

"Ale já přece nemusím," zahleděl se na ni.

"Ne," řekla. "Nemusíš. Nikdo z nás nemusí."

Phillips se usmál. "Pojeďme odtud," řekl za chvíli. "Pojeďme do Cařihradu, ano, Gioio? Objevíme se v Cařihradu na otevření. Budou tam tví přátelé. Řekneme jim, jak jsme se rozhodli. Budou vědět, jak to zařídit. Někdo to vědět bude."

"Zní to tak zvlášť," řekla Gioia. "Změnit se v... v hosta? V hosta v mém vlastním světě?"

"Vždycky jsi jím tak trochu byla."

"Asi ano. Tak trochu. Ale dosud jsem byla alespoň skutečná."

"Zatímco já nejsem?"

"A jsi snad, Charlesi?"

"Ano, stejně skutečný, jako ty. Nejdřív jsem zuřil, když jsem se o sobě dozvěděl pravdu. Ale pak jsem ji začal brát. Někde mezi Mohenžo-dárem a tímto městem jsem začal chápat, že není špatné být tím, kým jsem, že jsem vnímavý, myslím, uvažuji. Byl jsem dokonale naprogramován, Gioio, víš to. Nedokážu poznat rozdíl mezi být sebou a být úplně živým. A ono být sebou je - pro mne - dostatečně pravdivé. Myslím, cítím, znám bolest i radost. Jsem přesně tak skutečný, jak mám být. A ty budeš taky. Nikdy nepřestaneš být Gioiou, chápeš? Odvrhneš pouze své tělo, to tělo, které tě buď jak buď

tak hrozně zradilo." Pohládl ji po tváři. "Bylo to řečeno za nás už dřív, kdysi dávno:

"Když z těla duše uletí,
už nikdy neobléknu živé tvary,
spíš v dílně řeckého klenotníka
zavřu se do medailonu emailovaného
aby císařovo vičko ospalé
v údivu řasy těžké pozvedla..."

"Je to *tatáž* prastará báseň, která ještě nebyla naprosto zapomenuta."

"Řekni mi, Charlesi, konec."

"Nebo snad v šelestící listí
zlaté větve dvoru byzantskému
zapějí dlouhou píseň o zmizení."

"Jak je to hezké! Co to znamená?"

"Že smrt není nezbytná. Že se můžeme nechat pohltit věčnými tvory, že se můžeme změnit, že můžeme jít dál, když odvrhneme svou tělesnou schránku. Básník tím nemyslel přesně to samé, co já, dokonce by ani nepochopil, o čem spolu hovoříme, ani slovo... a přesto... a přesto je jeho poslání naprosto stejné. Gioio, žij! Žij se mnou!"

Otočil se na ni a spatřil, že její tváře zalil ruměnec. "To, co ti navrhuju," řekl, "není tak úplný nesmysl, že? Pokusíš se o to, ano? Co myslíš, dokážeme toho, kdo tvoří hosty, přesvědčit, aby přetvořil tebe, Gioio? Co myslíš? Dokáže to?"

Skoro nepostřehnutelně přikývla. "Asi ano," řekla tiše. "Je to velice nezvyklé. Ale myslím, že možné. Proč ne, Charlesi? Proč ne?"

Ráno si v přístavu najali loď - nízký, úzký člun s krvavě rudou plachtou - kterou kormidloval dočasný s lotrovským vzhledem a nakažlivým smíchem. Phillips si zaclonil oči a pohlédl k severu. Měl pocit, že takřka vidí obrysy velikého města, ležícího na svých sedmi pahorcích, Konstantinův Nový Řím na Zlatém Rohu, mohutnou kopuli Hagie Sophie, hrdé hradby pevnosti, paláce, kostely, Hipodrom a nade vším tyčícího se Krista ve slávě, zlatavě rozzářenou sluneční mozaiku.

"Cařihrad," řekl Phillips. "Vez nás tam nejkratší a nejrychlejší cestou."

"Velice rád," nečekaně roztomile odpověděl lodník.

Gioia se usmála. Tak veselou ji neviděl od dob císařské hostiny v Čchang-anu. Uchopil ji za ruku, její štíhlé prsty se lehce chvěly a pomohl jí do loďky.